Correctievoorschrift VWO

2008

tijdvak 1

maatschappijleer

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Beoordelingsmodel
5 Inzenden scores
6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).
Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:
1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
   3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
   3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
   3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
   3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
   3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
   3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
   3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
   3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
   3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal 79 scorepunten worden behaald.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Opgave 1 Tbs ter discussie

1 maximumscore 2

- beveiliging van de samenleving
  Voorbeeld van juiste toelichting bij beveiliging van de samenleving:
  In de tekst staat dat er steeds minder mensen uitstromen (regels 25-26). Men wordt pas ontslagen als de kans op delictherhaling klein is geworden en de samenleving minder gevaar heeft te duchten. / Tbs-patiënten worden behandeld in een tbs-kliniek (regel 11). Dit is een beveiligde gesloten inrichting, zodat de tbs-patiënten zo min mogelijk gevaar opleveren voor anderen. / De mogelijkheid van verlenging van de behandeling in een tbs-kliniek met telkens twee jaar (regels 15-16), draagt bij aan de veiligheid van de samenleving 1

- behandeling van tbs-patiënten om terug te kunnen in de samenleving / resocialisatie
  Voorbeeld van juiste toelichting bij resocialisatie:
  In de tekst wordt gesproken over patiënten die behandeld worden (regel 22) en de strafrechter legt tbs op voor de duur van twee jaar (regels 15-16). In principe kan een tbs-patiënt na een succesvolle behandeling terugkeren naar de samenleving 1

Opmerking
Indien alleen de twee juiste doelen worden genoemd, één scorepunt toekennen.

2 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn (één van de volgende):

– De commissie verwijst naar de controlerende taak van het parlement.
  Uitleg:
  Het instellen van een parlementair onderzoek is het zwaarste middel om het regeringsbeleid te controleren. / “Het parlementair onderzoek is het resultaat van een reeks kamerdebatten …” (regels 14-16).
– De commissie verwijst naar de vertegenwoordigende taak van het parlement: parlement is de volksvertegenwoordiging.
  Uitleg:
  Het parlement neemt namelijk de maatschappelijke onrust over tbs serieus.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

3 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste uitleg zijn (één van de volgende):

- De uitspraken over de incidentgerichtheid van de Tweede Kamer en/of het niet (durven) uiten van kritiek op de Tweede Kamer geven *opvattingen / waardeoordelen weer over de wijze waarop politici hun rollen vervullen*.
- Korthals heeft *opvattingen over hoe de verschillende actoren hun rol zouden moeten vervullen*: de Tweede Kamer moet niet zo incidentgericht zijn en de kabinetsleden leveren geen kritiek op het functioneren van de Tweede Kamer.
- De opvattingen van Korthals gaan in tegen *de heersende opvatting dat* de minister geen oordeel dient te geven over de taakopvatting van de Kamer.
- In de uitspraken van Korthals klinkt *een norm door over hoe de Tweede Kamer dient te functioneren*, namelijk *de norm* om niet zo gericht te zijn op incidenten.
- In de uitspraken van Korthals klinkt *een norm door over hoe bewindslieden de Tweede Kamer bejegenen*: als minister zeg je niet hardop wat je van het optreden van de Tweede Kamer vindt.

4 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste uitleg zijn (één van de volgende):

- In een parlementaire democratie is het kabinet / zijn ministers verantwoording schuldig aan het parlement en niet andersom.
- Het kabinet voert / Ministers voeren beleid op basis van het vertrouwen van een meerderheid van de volksvertegenwoordiging.
- Kritiek van ministers op het optreden van parlementsleden wordt snel gezien als in strijd met het politieke primaat van de Tweede Kamer.
- De minister is ervoor beducht de Kamer kritisch te bejegenen. Hij heeft voor zijn beleid en zijn voorstellen immers steun nodig van (een meerderheid van) de Kamer en zal dus streven naar goede verhoudingen met de Kamer.

5 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Framing is de wijze waarop een onderwerp wordt gepresenteerd en geïnterpreteerd door journalisten. / Framing betekent dat de (nieuws)feiten volgens bepaalde vaste interpretatieschema's (frames) worden gebracht.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

6 **maximumscore 2**

Het antwoord dient de volgende onderdelen te bevatten:

- Het publiek neemt de interpretatie van de media over en zal het probleem dan volgens de door de media gehanteerde interpretatie bezien en omschrijven. / De media bepalen niet alleen het onderwerp of de agenda, maar ook hoe het publiek denkt over het onderwerp of probleem 1
- Bij frame 1 zal het publiek tbs, in navolging van de media, als veiligheidsprobleem zien en in het verlengde daarvan de politici beoordelen op de bescherming van de maatschappij bij het tbs-beleid. De politici zijn ontvankelijk voor deze interpretatie van de media en de publieke opinie. / Bij frame 2 zal het publiek de politici beoordelen op hun krachtdadig handelen via grootschalige systeemwijzigingen. De verwachting is dat politici zullen handelen volgens deze interpretatie van het publiek 1

7 **maximumscore 2**

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- *De Telegraaf* behoort tot de categorie populaire kranten 1
- Deze categorie onderscheidt zich onder andere van kwaliteitskranten door meer aandacht voor sensationele zaken. Incidenten door tbs'ers zijn veelal door hun aard sensationeel (*De Telegraaf* heeft in de periode 2001-2004 27 krantenkoppen, bijna net zoveel als *de Volkskrant*, *Trouw* en *NRC Handelsblad* samen – namelijk 28.) 1

8 **maximumscore 2**

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Hypevorming: een aantal journalisten van verschillende media bericht in korte tijd veelvuldig over hetzelfde onderwerp zonder dat zich wezenlijk nieuwe feiten hebben voorgedaan 1
- Uit de tabellen blijkt dat het aantal berichten over tbs'ers in 2005 in vergelijking met de periode 2001-2004 sterk is gestegen (77 in 2005 en gemiddeld 15 in 2001-2004), terwijl het feitelijke aantal incidenten door tbs'ers niet is gestegen (in de jaren 2001-2004 was het aantal delicten 43 – gemiddeld 11 – en in 2005 was dat aantal 10). Er is dus sprake van hypevorming 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
9	**maximumscore 4** Voorbeeld van een juist antwoord is: • De moderne school. Deze zegt dat gedrag niet geheel en al een vrije keuze is. / De mens is niet altijd een vrij, rationeel handelend wezen. Gedrag is het gevolg van genetische (endogene) en sociale (exogene) invloeden. Daarom zijn niet alle misdrijven in hun geheel aan het handelen van een individu toe te rekenen	2
	• Omdat de verdachte niet altijd rationeel handelt, moet hij niet met straf worden gecorrigeerd. / Omdat de verdachte niet altijd rationeel handelt, is het begrip schuld met de daaraan gekoppelde vergelding niet bruikbaar. Tbs is geen straf maar een maatregel. Tbs is niet gericht op het vereffenen van een schuld die een dader heeft ten opzichte van het slachtoffer en de maatschappij (dat zou passen bij een vrij individu dat in vrijheid keuzes maakt), maar tbs is een behandeling die gericht is op gedragsverandering en/of persoonlijkheidsverandering. Dat past bij de moderne school	2
10	**maximumscore 4** Voorbeeld van een juist antwoord is: • Enerzijds heeft de rechtsstaat te zorgen voor de veiligheid en bescherming van zijn burgers. Daartoe kunnen dienen de wettelijke mogelijkheden tot het toepassen van dwangmedicatie voor personen met een ernstige psychische stoornis die een bedreiging vormen voor andere personen	2
	• Anderzijds moeten de burgers (ook plegers van misdrijven) in een rechtsstaat worden beschermd tegen de macht van de overheid; ook patiënten hebben het recht van lichamelijke en geestelijke integriteit. Zij mogen niet tegen hun wil gedwongen worden tot het innemen van medicijnen of het ondergaan van bepaalde behandelingen. / Zij moeten beschermd worden tegen de macht van de overheid die slechts binnen wettelijke kaders mag opereren	2
11	**maximumscore 1** de behandelmethode / het al dan niet behandelen / de tbs-behandeling	
12	**maximumscore 2** Voorbeeld van een juist antwoord is: Zonder een controlegroep kan men niet met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vaststellen of effecten van de behandeling van tbs'ers uitsluitend toegeschreven mogen worden aan die behandeling / kan men niet vaststellen of (ook) andere variabelen een positief effect bewerkstelligen.	

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

13 maximumscore 1
Voorbeeld van een juist antwoord is:
Onderzoeksresultaten zijn statistisch significant wanneer de ontdekte samenhangen niet aan toeval zijn toe te schrijven. (Om statistisch verantwoorde uitspraken te kunnen doen, moet de onderzochte populatie niet te klein zijn.)

Opgave 2 Tweede Kamerverkiezingen 2006 en kabinetsformatie

14 maximumscore 1
Voorbeeld van een juist antwoord is:
Een kabinet in Nederland berust op een regeerakkoord tussen partijen die gezamenlijk de meerderheid in de Kamer hebben. / Het kabinet kan niet regeren zonder het vertrouwen van de (meerderheid van de) gekozen volksvertegenwoordiging.

15 maximumscore 2
In een presidentieel stelsel als dat in de Verenigde Staten zijn de ministers verantwoording schuldig aan de door het volk gekozen president. De volksvertegenwoordiging kan de president en zijn regering niet naar huis sturen (alleen wanneer de president de constitutie schendt, kan de volksvertegenwoordiging de president afzetten). Het staats- en regeringshoofd / De president kan op zijn beurt het parlement niet ontbinden.

16 maximumscore 2
Voorbeelden van juiste kenmerken zijn (twee van de volgende):
- Aantal zetels dat een partij behaalt, is evenredig met het op die partij uitgebrachte aantal stemmen. / Voor het behalen van een kamerzetel is nodig de kiesdeler te halen: het totaal van alle geldig uitgebrachte stemmen te delen door het totale aantal te verdelen zetels van de Tweede Kamer, namelijk 150. (De kiesdeler: 9.838.683 gedeeld door 150 is 65.591 stemmen.) / Slechts 0,67% (100/150) van de stemmen is voldoende voor een Kamerzetel.
- Kleine partijen behalen zetels in de volksvertegenwoordiging (indien zij de kiesdeler halen).
- Nieuwe politieke partijen (Partij voor de Vrijheid, Partij voor de Dieren) krijgen vrij gemakkelijk toegang tot de Tweede Kamer.
- Er zitten relatief veel partijen in de Tweede Kamer, waarbij geen enkele partij de meerderheid heeft.

per juist kenmerk 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

17 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste grondrechten zijn (drie van de volgende):
- vrijheid van vereniging (art. 8)
- vrijheid van vergadering (art. 9)
- vrijheid van betoging / recht om te demonstreren (art. 9)
- vrijheid van drukpers (art. 7)
- vrijheid van meningsuiting (art. 7)
- vrijheid van godsdienst (art. 6)
- vrijheid van levensovertuiging (art. 6)

Opmerking
Voor het antwoord 'petitierecht' kan geen punt worden gegeven.

Indien 2 antwoorden juist	1
Indien 1 antwoord juist	0

18 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende begrippen met bijbehorende verklaring):

• ontzuiling	1
• Gedurende de verzuiling hadden de grote partijen een redelijk vaste en trouwe aanhang; de verhoudingen in het partijlandschap waren vrij stabiel; grote verschuivingen deden zich niet voor. Met de ontzuiling veranderde dat	1
• ontideologisering	1
• Daardoor verzwakte het ideologisch karakter van de grote partijen. Als partijen minder vasthouden aan hun oorspronkelijke principes dan kost het de kiezer minder moeite om over te stappen naar een andere partij. / Door het verzwakken van het ideologisch karakter van de grote partijen gingen deze partijen steeds meer op elkaar lijken / steeds meer naar het politieke centrum bewegen. Daardoor konden kiezers makkelijker van partij wisselen	1
• individualisering	1
• Mensen hebben steeds meer mogelijkheden gekregen om hun leven zelfstandig en vrij in te vullen. Dit betekent bij verkiezingen dat kiezers zich bij hun keuze voor politieke partijen minder laten leiden door traditie of gewoonte	1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

19 maximumscore 2

De juiste politieke partijen:
- Op positie A staat de SP.
- Op positie B staat de PvdA.
- Op positie C staat het CDA.
- Op positie D staat de Partij voor de Vrijheid.
- Op positie E staat de VVD.
- Op positie F staat D66.

Indien 6 partijen juist	2
Indien 3, 4 of 5 partijen juist	1
Indien 1 of 2 partijen juist	0

20 maximumscore 2

• De populistische partijen, SP (A) en Partij voor de Vrijheid (D), zijn de winnaars van de verkiezingen	1
• De partijen die vaak regeringsverantwoordelijkheid hebben gedragen en die tot het politieke establishment gerekend kunnen worden – PvdA (B) en CDA (C) – zijn de verliezers van de verkiezingen	1

21 maximumscore 4

Voorbeeld van een juiste uitleg is:

• De eerste spotprent tekent het moment waarop de drie onderhandelaars elk een groot aantal eigen wensen en eisen uit het verkiezingsprogramma inbrengen voor het op te stellen regeerakkoord. Deze wensen kunnen nooit allemaal opgenomen worden in het regeerakkoord. Zie de kleine kerstboom	2
• Na een onderhandelingsproces is het regeerakkoord ontstaan. Hierbij zijn compromissen gesloten, is water bij de wijn gedaan, zijn standpunten en stellingnamen afgezwakt. De ‘uitkleedpartij’ van het eigen verkiezingsprogramma moet aan de buitenwereld stoer getoond worden om gezichtsverlies te vermijden (spotprent 2)	2

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 3 GroenLinks en Partij voor de Vrijheid over criminaliteit

22 maximumscore 3
Voorbeeld van een juiste uitleg is:
De gedachte is dat mensen waarde hechten aan relaties met familie, partners en vrienden. Verder is (actieve) participatie op school, in het werk en in vrijetijdsverenigingen van belang omdat dat bindingen met zich meebrengt. Een dergelijke sterke maatschappelijke binding met de sociale omgeving remt uitingen van crimineel gedrag, omdat mensen hun persoonlijke en maatschappelijke bindingen niet willen verliezen.
Bovenstaande gedachte steunt de aanpak van GroenLinks: investeer in onderwijs en opvoedingsondersteuning.

23 maximumscore 3
Voorbeeld van een juiste verklaring is:
De theorie van Merton verwijst naar een situatie waarin een spanning bestaat tussen de (culturele) normen die succes in het leven bepalen en de mogelijkheden in de praktijk om maatschappelijk succes te bereiken. Wanneer maatschappelijk succes niet op reguliere (legale) manieren kan worden bereikt, zullen verschillende mensen dit op de niet-legale manier doen.
In de achterstandswijken hebben mensen minder kansen op werk of goed betaalde banen. Een aantal van hen zal op een niet-legale manier maatschappelijk succes willen bereiken als dit niet mogelijk is via opleiding, een goed betaalde baan of een geslaagde maatschappelijke carrière.

24 maximumscore 1
De productie van cannabisproducten behoort volgens GroenLinks niet zonder meer strafwaardig te zijn (regels 42-43).

25 maximumscore 2
Voorbeeld van een juist antwoord is:
Het gaat hier om de betrokkenheid van mensen met hun buurt of wijk; dat wil zeggen: mensen voelen zich verantwoordelijk voor elkaar; helpen elkaar indien nodig. / De mate waarin individuen of groepen in de wijk met elkaar verbonden zijn en zich met elkaar verbonden voelen.

26 maximumscore 1
Het uitgangspunt dat de rechter bij het bepalen van de strafmaat rekening houdt met de persoonlijke omstandigheden van de dader.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
27	**maximumscore 4**	
	GroenLinks	
	Voorbeeld van een juiste uitleg is:	
	• GroenLinks bevindt zich aan de linkerkant van het politieke spectrum. Linkse politieke partijen leggen nadruk op de maatschappelijke oorzaken van criminaliteit en zoeken de oplossing in het aanpakken van deze maatschappelijke oorzaken / preventie	1
	• Voorbeelden van verwijzingen/citaten (één van de volgende):	1
	– GroenLinks wil om de jeugdcriminaliteit aan te pakken meer investeren in onderwijs etc. (regels 1-6 van tekst 7).	
	– “Succesvolle projecten die jongeren kansen geven, moeten worden uitgebreid.” (regels 7-9 van tekst 7)	
	– “Dat komt vaak door een combinatie van weinig kansen op school en op werk, conflicten thuis of op school en door discriminatie.” (regels 12-15)	
	– “Naast verbetering van de leefomgeving ……” (regels 33-34)	
	Partij voor de Vrijheid	
	Voorbeeld van een juiste uitleg is:	
	• De Partij voor de Vrijheid bevindt zich aan de rechterkant van het politieke spectrum. Rechtse politieke partijen verklaren criminaliteit uit verkeerde keuzes die mensen in vrijheid maken. Deze partijen zoeken de oplossing in het streng toezien op naleving van de wetten en veel aandacht voor opsporing en bestraffing van overtreders en daders van misdrijven (repressie), zodat mensen ervoor terug zullen schrikken om in strijd met de wet te handelen	1
	• Voorbeelden van verwijzingen/citaten (één van de volgende):	1
	– “... een aanzienlijke vermindering van criminaliteit kan alleen bereikt worden door strenger te straffen.” (regels 24-26 van tekst 8)	
	– “... ‘zero tolerance’ dient de kernwaarde te zijn van de aanpak van de criminaliteit.” (regels 28-30)	
	– “Invoering van onvoorwaardelijk op te leggen minimumstraffen die er niet om liegen en een substantiële verhoging van de maximumstraffen.” (regels 36-39)	

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

Opgave 4 Een dramatisch klimaatrapport

28 **maximumscore 2**
Voorbeeld van een juist antwoord is:
- De hoofdtaak van de Veiligheidsraad is de handhaving van vrede en veiligheid in de wereld 1
- Klimaatverandering vormt een bedreiging voor de vrede en de veiligheid van landen. Droogte, stijging van zeespiegel en overstromingen bedreigen de stabiliteit van landen, maar ook de internationale verhoudingen, bijvoorbeeld als het gaat om toegang krijgen tot zoetwatervoorraden 1

29 **maximumscore 2**
- Taak in tekst 11: De Europese Commissie initieert wetgeving / maakt concrete plannen en bereidt besluiten voor (legt die voor aan de Raad van de Europese Unie, de Europese Raad en het Europees Parlement) 1
- De Commissie houdt toezicht op de uitvoering van de richtlijnen en verordeningen door de lidstaten / is uitvoerend orgaan / heeft het woordvoerderschap van de EU 1

30 **maximumscore 3**
Voorbeeld van een juist antwoord is:
Bij internationale samenwerking geven staten vaak prioriteit aan het eigen belang op de korte termijn boven gemeenschappelijke lange termijnbelangen.
Om een gemeenschappelijk doel als het terugdringen van de broeikasgassen te bereiken, dienen alle staten mee te werken aan het realiseren van dit doel. De staat die niet meewerkt (de VS) heeft een belangrijk kostenvoordeel, maar profiteert wel van de bijdragen van andere staten. Dit gegeven kan staten ertoe brengen om weinig of geen actie te ondernemen; er wordt de voorkeur gegeven aan het eigen korte termijn (economisch) belang. Het gevolg is dat een gemeenschappelijk belang van de langere termijn in het gedrang komt.

Opgave 5 Valkuilen bij verslaggeving

31 **maximumscore 2**
Voorbeeld van een juist antwoord is:
Stereotypering is het geven van een generaliserende/versimpelde/geschematiseerde/vereenvoudigde/eenzijdige/vertekende / (vaak negatieve) voorstelling van een ander of een groep mensen. Deze kenmerken zijn van toepassing op het voorbeeld van Arabieren als boze baarden.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
32	**maximumscore 3**	
	Voorbeelden van juiste informerende functies zijn:	
	• De agenderende functie: media kunnen niet in alle vrijheid onderwerpen aan de orde stellen / op de agenda plaatsen	1
	• De opiniërende functie: media zijn niet vrij meningen te verkondigen die strijdig zijn met opvattingen, ideologie en belangen van de machthebbers	1
	• De controlerende of waakhondfunctie: media kunnen niet de machthebbers controleren / bekritiseren	1
33	**maximumscore 2**	
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	• Mechanisme versimpeling. Citaat: “Ten slotte is het nieuws versimpeld, ... afgerekend op kijk-, luister- en oplagecijfers.” (regels 121-127)	1
	• Westerse media laten zich vooral leiden door de verwachtingen en wensen van het publiek (om op die manier zo hoog mogelijke inkomsten te genereren)	1
34	**maximumscore 3**	
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	• Controleren van verschillende betrouwbare bronnen / Meerdere (onafhankelijke) bronnen raadplegen	1
	• Citaat: (regels 36-40) “Arabische landen zijn politiestaten. (...) de overheid is een soort kolossale maffia.” In een politiestaat is het moeilijk aan betrouwbare bronnen te komen / bronnen op betrouwbaarheid te controleren, aangezien de overheid via de (geheime) politie de bevolking (met inzet van veel machtsmiddelen) ervan weerhoudt kritische informatie te verstrekken (die voor de overheid negatief is) aan onafhankelijke journalisten / aangezien het moeilijk te controleren is of een bepaalde bron gemanipuleerd is door de overheid of niet	2
35	**maximumscore 2**	
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	• alinea: “Nieuws is verder partijdig ... betwiste gebieden.” (regels 101-119)	1
	• Uit alle mogelijke onderwerpen, invalshoeken en woorden moet de journalist een keuze maken. Deze keuzes maakt hij/zij op grond van zijn/haar kennis, waarden, normen, ervaring: zijn of haar referentiekader	1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste 10 kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 4 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Astrid Smit, Tbs'er laat zich niet vangen, Intermediair, 11 mei 2006
tekst 2	Eindrapport Parlementair onderzoek tbs. Tbs, vandaag over gisteren en morgen, hoofdstuk 1, Kamerstuk 30 250, nrs. 4-5, Sdu Uitgevers, 's-Gravenhage, 2006
tekst 3	Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, Ontsnappen aan medialogica: tbs in de maatschappelijke beeldvorming, Den Haag, RMO, 2006
tabel 1 en 2	Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, Ontsnappen aan medialogica: tbs in de maatschappelijke beeldvorming, Den Haag, RMO, 2006
tekst 4	Astrid Smit, Tbs'er laat zich niet vangen, Intermediair, 11 mei 2006
tekst 5	www.wikipedia.nl, december 2006
tabel 3	www.kiesraad.nl/verkiezingen, december 2006
tekst 6	Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden
figuur 1	Maatschappij & Politiek, december 2006
tabel 4	Maatschappij & Politiek, december 2006
figuur 2	Maatschappij & Politiek, december 2006
spotprent 1	Leids Dagblad, 19 december 2006
spotprent 2	Leids Dagblad, 6 februari 2007
tekst 7	Verkiezingsprogramma GroenLinks, oktober 2006
tekst 8	Verkiezingsprogramma Partij voor de Vrijheid, oktober 2006
afbeelding 1	NRC Handelsblad, 6 april 2007
tekst 9 en 10	NRC Handelsblad, 6 april 2007
tekst 11	Trouw, 11 januari 2007
tekst 12	Joris Luyendijk, NRC Handelsblad, 24 februari 2007

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.